

Čís. 4261.

Nárok na náhradu proti státu, ježto byl na Slovensku vojenskou hlídkou zastřelen člověk při stíhání vězně. Nevyžaduje se, by zavinění orgánu bylo zjištěno vojenským trestním soudem. Ručení státu jest vyloučeno pouze tehdy, souviselo-li zastřelení s mimořádnými poměry doby.

I dle práva na Slovensku platí zásada, že je-li tu trestní rozsudek osvobozující, nebo trestní řízení skončilo zastavením, civilní soudce není tím vázán.

(Rozh. ze dne 14. října 1924, Rv I 1000/24.)

Dne 6. ledna 1919 byl v Košicích na ulici při stíhání uprchnuvšího vězně zastřelen vojenskou hlídkou manžel žalobkyně. Žaloba na erár o náhradu škody byla oběma nižšími soudy zamítnuta.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Správně praví odvolací soud, že věc rozhodnouti jest podle norem slovenské soudní praxe, a že z této soudní praxe, jež jest vyličená v rozhodnutí sb. n. s. čís. 3279, odvoditi lze, jak již v tomto rozhodnutí učiněno, právní pravidlo, že stát ručí za škodu vzniklou nezákonným výkonem veřejné moci jen pod těmi podmínkami, že: a) škoda způsobena byla zaviněním jeho orgánů při výkonu služby neb úřadu a že b) jde o případy, jež se již za normálních poměrů přiházejí a tudíž pravidlům normálního práva podléhají. Avšak odvolací soud odvodil z vyličené soudní praxe ještě podmínku třetí, aby totiž zavinění orgánu bylo příslušným úřadem, zde tedy příslušným vojenským soudem zjištěno, a shledává proto žalobní nárok neodůvodněným, ježto tato podmínka chybí, protože trestní řízení, vojenským soudem zavedené, skončilo zastavením. Ale s touto třetí podmínkou je odvolací soud na omylu. Opírá se asi o tato tři rozhodnutí kurie, z nichž dvě cituje: stát ručí za škodu, kterou způsobil četník, ublíživ z nepozornosti, zjištěné příslušným četnickým soudem, výstřelem z pušky žalobci na těle; stát ručí odškodným vdově a dětem toho, koho četník usmrtil použiv proti předpisu zbraně, když zavinění četníka trestním soudem zjištěno; stát ručí za škodu, kterou způsobil domobranecký četař ve službě bezprávným činem (smrtelným bodnutím), pro který byl vojenským soudem odsouzen. Než to jsou jen tři případy z devíti, kdežto v ostatních zjišťovaly si soudy zavinění orgánu samy. Již z toho plyne, že nemůže býti podmínkou nároku, by zavinění bylo napřed příslušným trestním soudem nebo správním úřadem zjištěno, a že, děje-li se v rozhodnutích zmínka o takovém zjištění, má to jen ten význam, že se tím prostě konstatuje, že zavinění již zjištěno je a že netřeba, by je zjišťoval teprv soud procesní, takže tou otázkou netřeba se vůbec zabývat, nýbrž stačí, poukáže-li se prostě na odsuzující trestní rozsudek, a je to tedy jen takový poukaz, nikoli

ale konstituování samostatné podmínky nároku. To plyne z těchto norem slovenského práva procesního: Předem má slovenský pravoplatný pořádek (civ. soudní řád) v § 234 týž předpis jako § 190 a 191 c. ř. s., že, závisí-li rozhodnutí sporu na jsoucnosti nebo nejsoucnosti právního poměru, jenž jest předmětem správního řízení, nebo na výsledku trestního řízení, může procesní soud řízení přerušiti a vyčkati rozhodnutí správního úřadu nebo trestního soudu, jenže ovšem slovenský pravotný pořádek v druhém odstavci cit. ř. s. dodává další ustanovení, kterého civilní řád soudní nemá, že totiž procesní soud má o to péči míti, by trestní řízení bylo zavedeno, pokud se týče že má straně k zavedení správního řízení ustanoviti lhůtu. Z toho jde, že, kdežto v historických zemích může soud procesní řízení přerušiti jen když správní nebo trestní řízení jest již zahájeno, může na Slovensku soud přerušeni vysloviti, i když správní nebo trestní řízení ještě zahájeno není, jenže se musí pak o to postarati zmínčným opatřením, aby zahájeno bylo. Rozdíl je prakticky tedy jen ten, že vyčkávání bude tam častější a civilní soudce častěji si uspoří zjišťování zavinění. Druhá věc je ta, že sice slovenský pravotný pořádek nezná předpisu ř. s. 268 c. ř. s., který předpisuje, že, závisí-li rozhodnutí sporu na důkazu nebo přičitatelnosti trestného činu, jest civilní soudce vázán pravoplatným odsuzujícím nálezem trestního soudu, avšak že slovenská praxe tuto zásadu i bez předpisu zachovává, a tak ona tři rozhodnutí, která na odsuzující rozsudek trestní staví, dávají průchod právě jen této zásadě: poněvadž trestní nález již zde byl, tedy na něj jako na závazný odkazují. Avšak i v slovenském právu platí zásada, že, je-li tu trestní rozsudek osvobozující, nebo trestní řízení skončilo zastavením, civilní soudce tím vázán není a uzná o otázce viny sám na základě důkazů, které o tom provede. Z toho plyne, že ona třetí podmínka, kterou si odvolací soud sestrojil, v právu v pravdě neexistuje a ani existovati nemůže, protože by odporovala platným zásadám procesního práva. Leč odvolací soud neshledává za danou druhou podmínku, která skutečně platnost má, ale ani v tom s ním nelze souhlasiti. Praví, že čin stal se dne 6. ledna 1919, tedy v době vojenského obsazování Slovenska za odporu, druhdy i branného, maďarského obyvatelstva a nedlouho před vpádem maďarských bolševiků, tedy za doby mimořádné, válečné. Ale tak podmínka nezní. Nejvyšší soud sestrojil ji již v citovaném rozhodnutí tak, že musí jíti o případnosti, jaké se již za dob normálních přiházejí, t. j. nezáleží na tom, že věc se přihodila za dob válečných — vždyť poslední dva nálezy v citovaném rozhodnutí doložené pocházejí z roku 1917, tedy teprv z doby válečné — nýbrž zda má ve válečných poměrech svůj původ a vznik, zda tedy s nimi souvisí a, být to v době mírové, byla by se nestala. Ale případ, že vězeň uteče a jest pak hlídkou honěn, stává se i za dob mírových, a, byl-li tedy člověk při tomto stihání zastřelen, musilo by se, aby tu byla výluka ad 2., dokázati, že a jak souviselo toto zastřelení s mimořádnými poměry té doby, na př. s branným odporem maďarského obyvatelstva. Zakládá-li se tedy žaloba na tom, že muž žalobkyně a otec jejích dětí byl zastřelen hlídkou jen proto, že, když, stihajíc uprchlého vězně, šla kolem, on prohodil, že jdou pozdě, kdo ví, kde uprchlík již je, a nevyšetřily-li nižší stolice této tvrzené okolnosti a o ní zjištění neučinily, je

to vadou řízení, protože kdyby to bylo tak pravda, zavinění by zde zřejmě bylo, a nárok by tedy byl odůvodněn, protože z oné okolnosti neplyne, že by zastřelení mělo původ ve válečných poměrech. Žalovaný ovšem tvrdí, že nebožtík vyprovokoval hlídku tím, že legionáři K-ovi naplil do obličeje, což, kdyby se zjistilo, mělo by vliv na otázku viny a bylo by uvážiti, zda nebylo by vojáky z viny sprostiti anebo ji mezi ně a nebožtíka aspoň rozdělití a jakým podílem. Dle některých výpovědí v trestních spisech pravilo se, že Maďaři stříleli, nebo že bylo na čsl. vojáka z jednoho domu vystřeleno, nebo že byla přestřelka; to by bylo důležité pro posouzení, zda neměl případ svůj důvod ve vnitřních nepokojích. Dlužno tedy případ všestranně zjistiti a bylo proto rozhodnouti, jak se stalo.

Čís. 4262.

Byla-li pohledávka přiznána v mimokonkursním nuceném vyrovnání dle práva platného na Slovensku a Podkarpatské Rusi a nedodržel-li dlužník splátek — vadí jejímu napotomnému uplatňování sporem námitka rozepře právoplatně rozsouzené.

(Rozh. ze dne 14. října 1924, Rv I 1060/24.)

Pohledávku, o niž pak žalováno, přihlásil žalobce ve vyrovnacím řízení, vedeném proti žalovanému u sedrie v Užhorodě. Vyrovnání skončilo tím, že věřitelé měli obdržeti 30% pohledávek. Tvrdě v žalobě, že žalovaný nedodržel vyrovnacích splátek, domáhal se žalobce zaplacení celé pohledávky. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl rozsudkem pro zmeškání. Odvolací soud rozsudek potvrdil.

N e j v y š š í s o u d zrušil napadený rozsudek a odmítl žalobu.

D ů v o d y:

Odvolací soud přes to, že šlo v první stolici o rozsudek pro zmeškání, právem se obíral teprve v odvolacím řízení námitkou věci rozsouzené. Proto právem, poněvadž k této námitce dlužno dle §u 240 odstavec třetí a 411 c. ř. s. přihlédnouti z úřední povinnosti v každé době. V této příčině uplatnil dovolatel, že o pohledávce, o kterou je žalováno, rozhodnuto bylo ve vyrovnávacím řízení, provedeném proti dovolateli u soudní stolice v Užhorodě konečným usnesením ze dne 25. října 1923, kterýmžto usnesením bylo schváleno mimokonkursní nucené vyrovnání dovolatelovo v ten způsob, že věřitelé, mezi nimiž také žalující firma, obdrží pouze kvotu 30% svých pohledávek v den, kdy nabude schvalovací usnesení právní moci. Odvolací soud zjistil, že usnesení to bylo vydáno, že obsahuje doložku, že když dlužníkem platební lhůta nebude dodržena, o b ž i v u j e c e l á p o h l e d á v k a, že řečené usnesení podle usnesení ze dne 14. prosince 1923 nabylo právní moci, že platební (pariční) lhůta pro složení 30% kvoty sahala ku 2. lednu 1924. Odvolací soud podle §§ 396 a 431 c. ř. s. považoval za pravdivé že-